

**Тема : Країна походження товару та критерії
достатньої переробки товару. Підтвердження походження товарів.**

План

1. Мета та загальні поняття визначення країни походження товарів.
2. Ознаки та критерії повністю вироблених та достатньо перероблених товарів.
3. Порядок підтвердження країни походження товару.
4. Видача сертифікатів про походження товару з України та їх верифікація

Література:

1. Митний кодекс України від 13.03.2012 N 4495-VI.
2. ПКМУ від 20.12.2006 № 1765 «Про порядок встановлення та застосування правила адвалорної частки та використання виробничих і технологічних операцій».
3. ПКМУ від 09.12.2006 № 1029 «Про затвердження Порядку верифікації (перевірки достовірності) сертифікатів і декларацій про походження товару з України».
4. Наказ Мінфіну України від 02.03.2021 № 139 «Про затвердження Порядку заповнення митницею сертифіката з перевезення (походження) товару EUR.1 або EUR-MED».
5. Сторожчук В.М. «Правила походження як інструмент зовнішньоторговельної політики держави». Бізнесінформ № 1/2018.

1. Мета та загальні поняття визначення країни походження товарів.

Країна походження товару визначається з метою оподаткування товарів, що переміщуються через митний кордон України, застосування до них заходів нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності, заборон та/або обмежень щодо переміщення через митний кордон України, а також забезпечення обліку цих товарів у статистиці зовнішньої торгівлі.

Країною походження товару вважається країна, в якій товар був повністю вироблений або підданий достатній переробці відповідно до критеріїв, встановлених Митним кодексом України.

Під країною походження товару можуть розумітися група країн, митні союзи країн, регіон чи частина країни, якщо є необхідність їх виділення з метою визначення походження товару.

Для цілей визначення країни походження товару не враховується походження енергії, машин та інструментів, що використовуються для його виробництва або переробки.

Приладдя, запасні частини та інструменти, використовувані в машинах, пристроях, агрегатах або транспортних засобах, вважаються такими, що походять з тієї самої країни, що і ці машини, пристрої, агрегати або транспортні засоби, за умови їх ввезення та продажу разом із зазначеними машинами,

пристроями, агрегатами або транспортними засобами і відповідності їх комплектації та кількості звичайно використовуваним приладдям, запасним частинам та інструментам.

Розрізняють два види правил визначення країни походження – преференційні та неpreferенційні.

Неpreferенційні правила використовуються, перш за все, для визначення товарів, до яких повинен застосовуватись режим найбільшого сприяння (усі країни – члени СОТ), і згодом – з метою відокремлення вітчизняних товарів від імпортованих, до яких можуть застосовуватись інші інструменти торговельної політики держави.

Положення Митного кодексу застосовуються для визначення походження товарів, на які при ввезенні їх на митну територію України поширюється режим найбільшого сприяння (неpreferенційне походження), з метою застосування до таких товарів передбачених законом заходів тарифного та нетарифного регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

На відміну від неpreferенційного походження статус преференційного походження надає певні переваги товарам, які є предметом торгівлі між країнами – суб'єктами укладання відповідної преференційної угоди.

Повністю вироблені або піддані достатній переробці товари преференційного походження визначаються на основі законів України, а також міжнародних договорів України, згоду на обов'язковість яких надано Верховною Радою України (угодах про вільну торгівлю).

В Україні зменшуються/звільняються від сплати мита товари походженням з таких країн: СНД (Азербайджан, Казахстан, Білорусь, Киргизстан, Вірменія, Молдова, Туркменістан, Таджикистан, Узбекистан; Російська Федерація – призупинено з 06.01.2016); країн ГУАМ (Грузія, Україна, Азербайджан, Молдова); країн ЄС; країн ЄАВТ (Швейцарія, Норвегія, Ісландія, Ліхтенштейн); Македонії; Грузії; Чорногорії; Канади; Ізраїлю; Сполученого Королівства Великої Британії і Північної Ірландії (табл. 1).

2. Ознаки та критерії повністю вироблених та достатньо перероблених товарів.

Товарами, повністю виробленими у даній країні, вважаються товари передбачені в ст. 38 Митного кодексу, а саме:

- 1) корисні копалини, добуті з надр цієї країни, в її територіальних водах або на її морському дні;
- 2) продукція рослинного походження, вирощена або зібрана в цій країні;
- 3) живі тварини, що народилися та вирощені в цій країні;
- 4) продукція, одержана від живих тварин у цій країні;
- 5) продукція, одержана в результаті мисливського або рибальського промислу в цій країні;

б) продукція морського рибальського промислу та інша продукція морського промислу, одержана судном цієї країни або судном, що орендоване (зафрахтоване) цією країною;

7) продукція, одержана на борту переробного судна цієї країни виключно з продукції, зазначеної у пункті б;

8) продукція, одержана з морського дна або з морських надр за межами територіальних вод цієї країни, за умови, що ця країна має виключне право на розробку цього морського дна або цих морських надр;

9) брухт та відходи, одержані в результаті виробничих або інших операцій з переробки в цій країні, а також вироби, що були у вжитку, зібрані в цій країні та придатні лише для переробки на сировину (утилізації);

10) електроенергія, вироблена в цій країні;

11) товари, вироблені в цій країні виключно з продукції, зазначеної у пунктах 1 - 10 .

У разі якщо у виробництві товару беруть участь дві або більше країн, країною походження товару вважається країна, в якій були здійснені останні операції з переробки, достатні для того, щоб товар отримав основні характерні риси повністю виготовленого товару, що відповідають критеріям достатньої переробки згідно з положеннями Митного кодексу України.

Загальні критерії достатньої переробки, які залишаються незмінними, оскільки базуються на нормах ГАТТ встановлює саме стаття 40 Митного кодексу України. До них відносяться:

1) виконання виробничих або технологічних операцій, за результатами яких змінюється класифікаційний код товару згідно з УКТ ЗЕД на рівні будь-якого з перших чотирьох знаків;

2) зміна вартості товару в результаті його переробки, коли відсоткова частка вартості використаних матеріалів або доданої вартості досягає фіксованої частки у вартості кінцевого товару (правило адвалорної частки);

3) виконання виробничих та/або технологічних операцій, які в результаті переробки товару не ведуть до зміни його класифікаційного коду згідно з УКТ ЗЕД або вартості згідно з правилом адвалорної частки, але з дотриманням певних умов вважаються достатніми для визнання товару походженням із цієї країни, де такі операції мали місце.

Критерії достатньої переробки, визначені в пунктах 2 і 3 частини статті 40 Митного кодексу України, для конкретних товарів встановлюються та застосовуються у порядку, що визначається Кабінетом Міністрів України.

Якщо стосовно конкретного товару такі критерії достатньої переробки, як правило адвалорної частки та виконання виробничих і технологічних операцій, не встановлено, то застосовується правило, згідно з яким товар вважається підданим достатній переробці, якщо в результаті його переробки змінено класифікаційний код товару згідно з УКТ ЗЕД на рівні будь-якого з перших чотирьох знаків.

У разі застосування правила адвалорної частки вартість товару, одержаного в результаті переробки в цій країні, визначається на базі ціни

франко-завод виробника товару. Вартість складових цього товару, що походять з інших країн, визначається за їх митною вартістю, а тих складових, походження яких не визначено, - за встановленою ціною першого їх продажу в цій країні.

Незалежно від положень ст. 40 Митного кодексу України не відповідають критерію достатньої переробки:

операції, пов'язані із забезпеченням збереження товарів під час зберігання чи транспортування;

операції щодо підготовки товарів до продажу та транспортування (роздрібнення партії, формування відправлень, сортування, перепакування);

прості складальні операції - операції, які здійснюються шляхом складання виробів за допомогою простого кріпильного матеріалу (гвинтів, гайок, болтів тощо) чи клепаання, склеювання або монтажу готових вузлів за допомогою зварювання (за винятком виготовлення складних виробів шляхом зварювання), а також інші операції (регулювання, контроль, заправка робочою рідиною тощо), необхідні у процесі складання і не пов'язані з переробкою (обробкою) товарів, незалежно від кількості та складності таких операцій;

змішування товарів, які походять з різних країн, якщо характеристики кінцевої продукції суттєво не відрізняються від характеристик товарів, що змішуються;

забій тварин;

комбінація двох чи більше вищезазначених операцій.

Крім того у випадку коли товари у розібраному чи незібраному вигляді, поставляються кількома партіями, або якщо за виробничими чи транспортними умовами неможливе їх відвантаження однією партією, а також у випадках, коли партія товару роздрібнена на кілька партій в результаті помилки, такі товари повинні розглядатися за бажанням декларанта або уповноваженої ним особи як єдиний товар для цілей визначення країни походження товару.

Для цього необхідно:

1) попереднє повідомлення митному органу про роздрібнення партії розібраного чи незібраного товару на кілька партій із зазначенням причин такого роздрібнення, наявність докладної специфікації кожної партії із зазначенням кодів товарів згідно з УКТ ЗЕД, вартості і країни походження товарів, що входять до кожної партії;

2) документальне підтвердження помилковості роздрібнення однієї партії товару на кілька партій;

3) поставка всіх партій товарів з однієї країни одним постачальником;

4) митне оформлення всіх партій товарів в одному митному органі.

Що стосується упаковки, то її країна походження співпадає із походженням товару, крім випадків, коли законодавство України передбачає її окреме декларування для тарифних цілей. У таких випадках країна походження упаковки визначається окремо від країни походження товару.

Для цілей визначення країни походження товару, у тому числі при застосуванні правила адвалорної частки, у тих випадках, коли упаковка, в якій

товар ввозиться на митну територію України, вважається походженням з тієї ж країни, що й сам товар, враховується лише та упаковка, в якій товар звичайно реалізується у роздрібній торгівлі.

Митним кодексом України визначені особливості визначення країни походження товарів, вироблених у вільних митних зонах, під час випуску їх для вільного обігу на митній території України. (стаття 39 Митного кодексу України).

3. Порядок підтвердження країни походження товару.

Країна походження товару заявляється (декларується) митному органу шляхом зазначення назви країни походження товару та відомостей про документи, що підтверджують походження товару, у митній декларації.

Перелік документів, що підтверджують країну непреференційного походження товару, зазначені у статті 43 Митного кодексу України:

- Сертифікат про походження товару - це документ, який однозначно свідчить про країну походження товару і виданий компетентним органом даної країни або країни вивезення, якщо у країні вивезення сертифікат видається на підставі сертифіката, виданого компетентним органом у країні походження товару;

- Засвідчена декларація про походження товару - це декларація про походження товару, засвідчена державною організацією або компетентним органом, наділеним відповідними повноваженнями;

- Декларація про походження товару - це письмова заява про країну походження товару, зроблена у зв'язку з вивезенням товару виробником, продавцем, експортером (постачальником) або іншою компетентною особою на комерційному рахунку чи будь-якому іншому документі, який стосується товару;

- Сертифікат про регіональне найменування товару - це документ, який підтверджує, що товари відповідають визначенню, характерному для відповідного регіону країни, та виданий компетентним органом відповідно до законодавства країни вивезення товару

У разі якщо в документах про походження товару є розбіжності у відомостях про країну походження товару або митним органом встановлено інші відомості про країну походження товару, ніж ті, що зазначені у документах, декларант або уповноважена ним особа має право надати митному органу для підтвердження відомостей про заявлену країну походження товару додаткові відомості.

Додатковими відомостями про країну походження товару є відомості, що містяться в товарних накладних, пакувальних листах, відвантажувальних специфікаціях, сертифікатах (відповідності, якості, фітосанітарних, ветеринарних тощо), митній декларації країни експорту, паспортах, технічній документації, висновках-експертизах відповідних органів, інших матеріалах, що можуть бути використані для підтвердження країни походження товару.

Для підтвердження країни походження товару митний орган у передбачених законом випадках має право вимагати та отримувати оригінали документів про походження такого товару.

У разі переміщення товарів через митний кордон України країна походження товару обов'язково заявляється (декларується) митному органу шляхом зазначення в митній декларації назви країни походження товару та відомостей про сертифікат про походження товару:

1) на товари, до яких застосовуються преференційні ставки ввізного мита, встановлені Митним тарифом України;

2) на товари, щодо ввезення яких в Україну застосовуються кількісні обмеження (квоти) або заходи, вжиті органами державного регулювання зовнішньоекономічної діяльності в межах повноважень, визначених законами України "Про захист національного товаровиробника від демпінгового імпорту", "Про захист національного товаровиробника від субсидованого імпорту", "Про застосування спеціальних заходів щодо імпорту в Україну", "Про зовнішньоекономічну діяльність";

3) якщо це передбачено законами України та міжнародними договорами України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Документи, які підтверджують країну походження товару, не вимагаються у разі, якщо:

- товари, що переміщуються через митний кордон України, не підлягають письмовому декларуванню відповідно до Митного кодексу;

- товари ввозяться громадянами та оподатковуються за єдиною ставкою мита відповідно до розділу XII Митного кодексу;

- товари ввозяться на митну територію України в режимі тимчасового ввезення з умовним повним звільненням від оподаткування;

- товари переміщуються митною територією України в режимі транзиту; це передбачено міжнародним договором, згоду на обов'язковість якого надано Верховною Радою України;

- через митний кордон України переміщуються зразки флори, фауни, ґрунтів, каміння тощо для наукових досліджень, відібрані на об'єктах України, які розташовані в полярних регіонах або на островах у нейтральних водах Світового океану, що знаходяться у сфері наукових інтересів України.

У разі виникнення сумнівів з приводу дійсності документів про походження товару чи достовірності відомостей, що в них містяться, включаючи відомості про країну походження товару, митний орган може звернутися до компетентного органу, що видав документ, або до компетентних організацій країни, зазначеної як країна походження товару, із запитом про проведення перевірки цих документів про походження товару чи надання додаткових відомостей.

Запит про проведення перевірки повинен містити виклад обставин, що дали підстави для сумнівів з приводу достовірності задекларованої країни походження товару, посилання на правила визначення походження товарів, що застосовуються в Україні, а також іншу необхідну інформацію.

Митний орган відмовляє у випуску товару, якщо цей товар походить з країни, товари якої заборонені до переміщення через митний кордон України згідно із законодавством України.

Товари, походження яких достовірно не встановлено, випускаються митницею у вільний обіг на митній території України за умови сплати ввізного мита за повними ставками Митного тарифу України.

У разі неможливості достовірно встановити країну походження товарів, щодо яких застосовуються особливі види мита (антидемпінгове, компенсаційне або спеціальне), такі товари випускаються у вільний обіг на митній території України за умови сплати особливих видів мита.

До товарів застосовується (відновлюється) режим найбільшого сприяння за умови одержання митницею не пізніше ніж через 365 днів від дня здійснення митного оформлення цих товарів належним чином оформленого відповідного документа про їх походження.

4. Видача сертифікатів про походження товару з України та їх верифікація

У разі вивезення товарів з митної території України сертифікат про походження товару з України в тих випадках, коли він необхідний і це відображено у національних правилах країни ввезення чи передбачено міжнародними договорами України, укладеними у встановленому законом порядку, видається органом або організацією, уповноваженими на це відповідно до закону.

Органи, які видали сертифікат про походження товару з України, зобов'язані зберігати його копію та інші документи, на підставі яких засвідчено походження цього товару з України, не менше 1095 днів від дня його видачі.

Статтею 544 Митного кодексу України до основних завдань митниці віднесено видачу у випадках, встановлених чинними міжнародними договорами, сертифікатів походження.

Наразі, митниці Держмитслужби України здійснюють видачу сертифікатів з перевезення (походження) форми EUR.1 на товари українського походження до країн ЄС та ЄАВТ (Швейцарія, Ісландія, Норвегія, Ліхтенштейн), Чорногорії, Грузії, Держави Ізраїль, Сполученого Королівства Великої Британії та Північної Ірландії та сертифікатів з перевезення (походження) форми EUR-MED, які підтверджують статус преференційного походження товарів із застосуванням діагональної кумуляції, при експорті товарів українського походження до країн ЄАВТ (Швейцарія, Ісландія, Норвегія, Ліхтенштейн) та Грузії.

Порядок заповнення та видачі митницею сертифіката з перевезення (походження) товару EUR.1 або EUR-MED затверджено наказом Міністерства фінансів України від 02.03.2021 № 139, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 22.03.2021 за № 355/35977.

Верифікація (перевірка достовірності) сертифікатів про походження товару з України здійснюється митницями у порядку, встановленому Кабінетом

Міністрів України (постанова Кабінету Міністрів України від 09.12.2015 № 1029 «Про затвердження Порядку верифікації (перевірки достовірності) сертифікатів і декларацій про походження товару з України»).

Органи та/або організації, уповноважені видавати сертифікати про походження товару з України, зобов'язані за запитом митного органу безоплатно надавати їм інформацію, пов'язану з видачею таких сертифікатів і необхідну для здійснення їх верифікації.

З метою встановлення достовірності даних, зазначених у сертифікаті про походження товару з України, митниця може затребувати та отримувати у підприємств - виробників товарів або підприємств, які одержали від уповноваженого органу сертифікат про походження товару з України, документацію, необхідну для перевірки даних, зазначених у такому сертифікаті, а також здійснювати у порядку, встановленому законом, безпосередньо на підприємствах перевірку виробництва товарів та первинної документації, пов'язаної з таким виробництвом.

З метою встановлення достовірності даних, зазначених у сертифікаті про походження товару з України, митниця може у порядку, встановленому Митним кодексом, проводити дослідження проб такого товару.

Преференційні домовленості України

Партнери	Преференційні домовленості
Грузія	Угода про створення зони вільної торгівлі від 15.04.1994 і Протокол про внесення змін та доповнень до зазначеної Угоди від 02.04.1999. Угода між Урядом України та Урядом Республіки Грузія про вільну торгівлю від 09.01.1995 і Протокол про внесення змін до зазначеної Угоди від 21.05.2019. Рішення Ради глав урядів СНД про Правила визначення країни походження товарів від 30.11.2000. Регіональна конвенція про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження.
Узбекистан	Протокол про застосування Договору про зону вільної торгівлі від 18.10.2011 між його Сторонами та Республікою Узбекистан від 31.05.2013. Правила визначення країни походження товарів від 24.09.1993.
Туркменістан	Угода про створення зони вільної торгівлі від 15.04.1994 і Протокол про внесення змін та доповнень до зазначеної Угоди від 02.04.1999. Правила визначення країни походження товарів від 24.09.1993.
Країни СНД (окрім РФ)	Договір про зону вільної торгівлі від 18.10.2011. Угода про Правила визначення країни походження товарів у СНД від 20.11.2009.
Азербайджан	Угода про створення зони вільної торгівлі від 15.04.1994 і Протокол про внесення змін та доповнень до зазначеної Угоди від 02.04.1999. Угода про Правила визначення країни походження товарів у СНД від 20.11.2009.
Країни ЄАВТ	Угода про вільну торгівлю між Україною та державами ЄАВТ. Угода про сільське господарство між Україною та Королівством Норвегія. Угода про сільське господарство між Україною та Ісландією. Угода про сільське господарство між Україною та Швейцарською Конфедерацією (ратифіковано Законом України 07.12.2011 № 4091-VI), Додаток VI «Протокол про правила визначення походження»).
Країни ЄС	Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27 червня 2014 (ратифікована Законом України від 16.09.2014 р. № 1678-VII), Протокол 1 «Щодо визначення концепції «Походження товарів» і методів адміністративного співробітництва» до Угоди (в редакції додатків до Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження).
Чорногорія	Угода про вільну торгівлю між Урядом України та Урядом Чорногорії (ратифікована Законом України від 16.10.2012 № 5445-VI), Додаток II «Правила визначення походження та методи адміністративного співробітництва»

Македонія	Угода про вільну торгівлю між Республікою Македонія і Україною, (ратифікована Законом України від 05.07.2001 № 2599-III), Протокол С «Про визначення правил країни походження товарів та методи адміністративного співробітництва»
Канада	Угода про вільну торгівлю між Україною та Канадою від 11.07.2016 (ратифікована Законом України від 14.03.2017 № 1917-VIII), Глава 3 «Правила та процедури визначення походження»
Ізраїль	Угода про вільну торгівлю між Кабінетом Міністрів України та Урядом Держави Ізраїль від 21.01.2019 (ратифікована Законом України від 11.07.2019 № 2753-VIII), Правила походження та методи адміністративного співробітництва, що застосовуються між Сторонами, викладені в Доповненні I та Доповнення II Регіональної конвенції про пан-євро-середземноморські преференційні правила походження
Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії	Угода про політичне співробітництво, вільну торгівлю та стратегічне партнерство між Україною та Сполученим Королівством Великої Британії та Північної Ірландії від 08.10.2020 (ратифікована Законом України від 16.12.2020 № 1100-IX), Протокол I «Щодо визначення концепції «походження товарів» і методів адміністративного співробітництва